

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI KÖZLÖNY.

<p>Megjelenik a szüneteket kivéve havonként kétszer egy íven. Előfizetési ár egy évre 2 frt, fél évre 1 frt. Egyes szám ára 10 kr.</p>	<p>Gy. Csepreghy Károly, Erneyi Lajos, Dr. Komlóssy Ferenc, Vadász György, Vágvölgyi Béla s többek közreműködésével kiadja és szerkeszti ZELLIGER JÓZSEF, tanítóképző igazgatótanár.</p>	<p>Az előfizetések, valamint a lap szellemi részét illető közlemények a „Népnevelő“ kiadóhivatalához Nagyszombat-ba küldendők.</p>
--	---	--

TARTALOM: Feszítsd meg! — Alleluja! Erneyi Lajos. — Toborzó. Csepreghy. — Legyünk őszinték! II. Zelliger József. — Irodalom és művészet. — Vegyes.

Feszítsd meg! — Alleluja!

Jeruzsálemben nyugton álmódoznak.

Győzött az erőszakos ármány, a esel, győzött a bűn. A kopasz Golgotán egy véres kereszt. Más teher nincs rajta, csak a gyalázat, melyet összeköt vele korszokás, törvény. Különbözik csend van körül. A bűn lármás míg küzd, de síri-csend követi gyászos győzedelmét.

Iszonyteljes bűn munkája,
Mely képzelet foghat át?
Nem hinném, hogy létezhetél,
Ha nem látnám Golgotát.

Tehát csakugyan győzött a bűn? . .

Az Olajfák hegyének lejtőin vasárnap virradóra vakító fény terül el. Megtörik a peccát, elgördül a kő, és kikel sírjából a harmadnapos halott, a megdicsőült ember fia.

Jeruzsálemben lázas a forrongás. A bűn reszket, hebeg, kapkodik, esal: megjelent neki a legázolt áldozat zászlóval kezében, megrendítő, zavarba hozó pillantással. A synedrium inog. Nem fogta el győzedelmi mámor; érezte, hogy a mű nincs befejezve. Az időre bizta a végkifejlést; és az idő, rövid idő döntött:

Alleluja! Győzött az igazság. Krisztus feltámadt! Ezt hirdeti az angyal, ezt a történelem közel két ezred év óta. — És a történelem az élet mestere; tanuljunk hát tőle első sorban mi, kiknek hivatásuk tanítani másokat.

A feltámadás ténye igen tanulságos. Krisztusnak, az első népnevelőnek életében és feltámadásában érthető lecke van adva. Élete vonzó példa, zsinórmérték; feltámadása: a helyes életirány győztes próbája, megpecsételése.

Tanuljunk tőle!

„Legyetek tökéletesek, mint mennyei Atyátok tökéletes!“ — Embernek, kinek egész valóján Isten képe ragyog, ilyen mérhetlen pálya kell a tökéletesedésben. Végére, a mennyei Atya tökélyeig, senki sem fog jutni; de a cél közeli kitűzése sem akadályoz. Nincs pihenő. Csak előre, ki meddig bír.

„Engedjétek hozzám jöni a kisdedeket: ilyeneké a mennyek országa!“ — És a szülő a tanítónak keblére küldi kisdédét. Fogadjátok el! De melyik szülő dobná gyermekét az ellenség karjai közé? Tehát legyünk a szülők helyettesei, és soha mostohák. S ha már ránk van bízva a kisdéd: engedjük őt Krisztushoz menni: azaz vezessük őt magunk a tökéletesedés útján. Legyen tanítványunk, de mindjárt pályatársunk is.

„Aki nincs velem, ellenem van!“ — A tökéletesedés útjáról, ha már magunkkal viszzük a kisdedeket, nincs letérés büntetés nélkül. Tehát se jobbra, se balra ne tekint! Csábító biztatás, fényes ígéretek, minőket a kényelem mutogat; vagy megszólás, áru-

lás, melylyel ellenséged fenyeget: ne tántorítson el. Te nem vagy a magadé; a mennyország örököseit viszed kebleden s velük üdvözülsz, vagy semmisülsz. De bármiképpen legyen, pillanatig se feledd, hogy: „aki nincs velem, ellenem van.“

„Boldogok a szelidek . . . a kik éheznek és szomjúhozak az igazságot s üldözést szenvednek érte . . . boldogok a békességesek . . . a tiszta szívűek.“ — Manap nem így beszél a világ. Hogy hogyan, halljuk mindannyian. Másokat mond boldogoknak: saját vágyai, felfogása szerint keresi a boldogulás eszközeit, pedig meg sem tudja határozni, hogy mi a boldogság. Nem egyikünk, és nem egyszer megégette már magát ugy-e, mert a változó kor- és emberi szeszély szerint akartunk boldogulni.

A Feltámadt megmondta, kik a boldogok, és a tapasztalás mellette bizonyít. Szegény anyagi körülményeink között, addig míg mostohái vagyunk a társadalomnak: vigaszt, megnyugvást, reményt csak Nála találhatunk. És csalódní sem fogunk, mert Krisztus meg nem csalhatott. Az Isten senkít sem csalhat meg. S hogy ő Isten volt, megmutatta feltámadásával. Tehát életelvi is igazak. Ha fel nem támadt volna, hiába való volna a mi hitünk ő benne és elveiben; de így már nincs kétség többé: valamint Ő legyőzte a halált, úgy az általa hirdetett igazságoknak is győzniök kell. És azok máris győztek. Igaz, hogy nagy küzdelmek árán, de hisz a világosság mindig küzd a sötéttséggel. Krisztus tana megtette diadalutját az egészvilágon. Civilizál, szelidít, nemesít mindenütt. S ha néha

Mint zúgó vihar jó eszme, szellem
S haláltusára kél Krisztus tana ellen:
Csodásan ott küzd az ígért Szentlélek
S harcaiból a tan győzelemmel tér meg.

Ha eltéved egy-egy szédelgő világkor:
Mint a tűzszlop ott lángol, világol;
És harsogva zengvén az örök ígéket:
Tévedt nemzedékek ösvényére fényt vet.

Így halad a földön örök-ifjan, bátran
Küzdelmi dicsőség fényes sugarában,

S ha úgy látszik néha, mintha árnya volna:

Emberek vetik ez árnyat homlokára.

Zendülő királyok, nép, idő, tan, eszme

Koszorúiból egy levelet sem szeg le:

A világ folyása, az egész történet

Harciról beszélő diadalmi ének.

Tanuljunk tőle és **reméljünk** Krisztus vezetése alatt jobb, szebb jövőt. Az igazság, ha megfeszítik is, harmadnapra feltámad halottaiból. Mikor köszönt be a harmad nap, bizzuk az Isten vezető kezére.

Addig is, pályatársak, verejtékes homlokokkal, lankadatlan kötelességérzettel, buzgón rakjuk le egy jobb jövő alapjait. Munkánk által puha ágyat vessünk nemzetünknek, önmagunknak. Csak előre, ki meddig bír. Alleluja! **Erneyi Lajos.**

T o b o r z ó.

Előttünk fekszik a közoktatásügyi minster ur rendelete, melylyel az országos tanítóértekezletet szabályozza s melyben ki van mondva az, hogy képviselőt csak azon egyesület küldhet, melynek hatóságilag jóváhagyott alapszabályai vannak.

Ha tekintjük a közeli megyékben létező tanító-egyesületek tagjainak számát, úgy találjuk, hogy egy-egy megye tanítóinak nagyobb része nincs az egyetel kebelében. Ez két okból magyarázható. Vannak tanítók, kik épen nem kívánnak mindennapi egyhangú életökből a tettek zajos mezejére lépni, s ebből kifolyólag hidegek maradnak eme szerintem fontos tanügyi mozgalommal szemben s a cselekvést másra bizzák. Vannak, kik várokoznak egy oly alakulásra, mely érzelmeiknek, körülményeiknek megfelelőbb leend, talán — s ez legvalószínűbb — a felekezetenkénti egyesülésre.

Innen-onnan nyolc éve már annak, hogy jó szomszédom, az én Szentgyörgyi kartársom és barátom, szivemből szedett szavakkal közölte velem azon kedves eszmét, hogy mi Érsekujvárkörnyékbéli r. k. tanítók egyesülhetnénk, s a nemes önképzés terén az egyesek helyes eszméit egy terjedelmesebb körben általánosításra juttathatnók. Hogy az ige testté legyen, csakhamar

hozzáfogtunk egy alapszabály-tervezet készítéséhez, s összehívtuk kartársainkat előértekezletre Érsekújvárra, melyen tervünket bemutattuk. Tetszett is a jelenvoltaknak, és mi fölterjesztettük illetékes helyen véleményezés és pártfogás végett; honnan azonban egyes pontok módosítása végett visszaküldetett. Ujabb értekezlet válván szükségessé, hagytuk az ügyet egy időre, nem mintha ügyünket és tervünket feladtuk volna, hanem számítottunk arra, hogy az ügy fontosságához képest, fontosabb egyéniségek indítandják meg azt.

Ily stadiumban érte szunnyadozó tervünket a Nyitramegyében megindult tanügyi mozgalom, mely csakhamar létrehozta a tanítók szövetségét „Nyitramegyei Tanítótestület“ címén.

Meleg rokonszenvvel sorakoztunk a kibontott zászló alá, mely e megye területén működő tanítók tekintélyes számát egyesíté. Tartozom az igazságnak azzal, hogy bevalljam, miszerint nem megvetendő fény és dicsőség lett osztályrészünk, midőn megyénk egyik-másik tekintélyesebb városa tüntetett a kebelébe tanácskozáásra összegyűlt tanítók mellett. Mégis akaratlanul tört elő egy intő hang többünknek kebeléből: **ez nem a mi zászlónk, ez nem a mi egyesületünk!**

Hogy valaki önhittén ne mondja: „Lám, dicsőség hárult rátok, mégis elhagytátok“ — kijelentem, hogy „mi“ többen voltunk, tehát örüljenek azok inkább, akik kevesebben voltak, mi szívesen osztottuk velők. —

Azokhoz szól tehát szavam, kik az említettem második szempontból várakozó helyzetben vannak, vagy kik a „Nemzeti Népiszkola“ lánglelkű, és a néptanítókért élőhaló szerkesztője szerint a katolikus egyesületek eszméjének estek áldozatul, hogy azonnal munkához fogva alakuljunk „r. k. Népinevelők Egyesületévé“, a kinek erre nézve eszméi vannak, keresse fel haladéktalanul e lapok hasábjait, hogy megértve egymást, trónra emelhessük a jót, a mi majd minket is emelni fog.

Mint biztos forrásból értesültem az „Érsekújvárvidéki Népinevelők egyesülete“ címén f. é. május hóban összejevete-lünk lesz.

A ministeri szabályrendelet értelmében 50 egyleti tag küldhet egy képviselőt a legközelebbi országos tanítóértekezletre. Szolgáljon ez zsinórmértékül alakulandó egyleteink által felölelendő területre nézve; talán a „Népinevelő“ 2-ik számában megjelent beosztás szerint is célt érhetnénk.

Ki önmagáról lemond, elvesztette jogát ahhoz, hogy mások által számba vétessék. Ha mi katolikus tanítók kölcsön adtuk magunkat más felekezetű vagy éppen felekezetnélküli iskolák tanítóinak tekintélyt szerzendő, nagyon észszerűnek látnám, hogy ez ujjonnan kínálkozó alkalomból a saját ügyünket vennők fontolóra, vissza nem kérve a kölcsönt, magunk részére tegyük össze a szellemi tőkét saját firmánk alatt.

Mi katolikus tanügyet szolgálunk s kell, hogy megragadva minden alkalmat, kibontsuk a zászlót, mely alatt megmutassuk a világnak, hogy mi akarunk és bírnak tenni a tanügyért, mely a mi ügyünk is

Az izraelita nagyra becsüli tanítóját, midőn a tanügyi harctérről (értsd a nagygyűlést) megéhülten a kóser ebédhez ül; s menten elkergeti, mihelyt a héber-biblia tanításában némi mulasztást tapasztal. Én is nagyra becsülöm a benne vallása iránt mutatózó tiszteletet, de hogy, mint becsülhettem magamat emancipált embertársamnál alább akkor, midőn 150-ed magammal 30-nak kedveért kóser ebédet ettem, azt nem bírom magamnak megmagyarázni ma sem.

Ugy-e, mennyire kicsinyes vagyok? Mondok ennél jóval fontosabbat, csak tartoztam erényemnek, a türelemnek ezzel, mit kívánok részökről elismerni.

Ugy-ugy! mi tanítók jó példával menjünk elő a vallásosságban, s ne csak étkezünk, hanem — és még inkább tanítsunk is vallásosan. Ez a fontosabb rész, mely sok-

kal inkább tetszhetik a jó Istennek, kíván-sága a bennünket fizető szülőknek és szük-sége a társadalomnak.

Ha tekintjük az édes hazában elközö-sített iskolák számát, az alig jelent mást, mint ugyanannyi katolikus iskolának el-közösítését; no meg azt, hogy mi türel-metlenek vagyunk!

Mi nem szününk becsülni a más hitfe-lekezetet azért, hogy iskoláit egészen a magáénak tartja, csak saját hitfeleinket kí-vánjuk amazok becsülésére érdemesebbekké tenni.

Átadjuk-e százados multú küzdelmeink dicső terét, hol a katolikus szellemben nevelt óriások nagyságát bámulja még ma is a világ egy modernelvű, jobban mondva elvtelen nevelési irány teréül, mely semmi biztosítékot nem nyújt arra, hogy belőle az egyed, család, község, ország és társadalom majdan támaszt nyerjen? Nem! Soha!!

Sorakozzunk!!!

Csepreghy.

Legyünk őszinték!

II.

Isten látja szívemet, hogy sem nem nagyítok, sem nem kicsinyítek; nem nagyíthatok, nem kicsinyíthetek, hisz hazám színe-javának akarok beszélni: hazámmal pedig tréfát nem űzhetek.

Hangoztatják:

„A közös népiskolák jobbak a katho-likus népiskoláknál!”

De hát miért? Azért talán, mert kö-zösek, vagy azért, mert új elnevezésük? Mit ér az új köntös, mikor alatta romlott szív dobog? Itt is mondogatják, hogy töb-bet tanítanak. De hát az 1868. é. 38. tc. 11. §-a világosan kijelöli, mely tantárgyak, a tanterv meg, mily terjedelemben tanít-tassanak azok. Ha már most a kath. nép-iskolában ugyanannyit és ugyanazt tanít-ják, amennyit és amit a közösben; nem tu-dom elképzelni, miért lehetne jobb a közös népiskola.

A tanító az iskolának lelke; ha szor-galmas s kitartó buzgóságu, akkor az is-

kola is olyan lesz, amilyen a tanítója, le-gyen az már most akár közös, akár feleke-zeti. Lehetnek e szerint — a mint vannak is — rossz közös iskolák és jó kath. isko-lák, vagy rossz kath. iskolák és jó közös iskolák, mert nem az elnevezés, hanem a tanító teszi az iskolát. Az emberek gyar-lók, a tanító is ember, legyen ő már most akár a közös, akár a felek. iskolánál alkal-mazva.

1853-tól 1869-ig kath. népiskoláknál mű-ködtem, tanítottam az **ábécét** is; iskoláim olya-nok voltak, amilyen szorgalmas én voltam: sem jobbak, sem rosszabbak nálam. Mit változ-tatott volna a dolgon, ha ugyanakkor eset-leg közös iskolánál működöm? Semmit! Nem Csáky szalmája-e az iskoláknak ilye-tén elnevezése és a puszta elnevezés után azoknak bírálgatása? Azért, mert a közöst a községben lakó felekezetek közösen tart-ják fenn, és gyermekeik azt közösen látogat-ják, és mert az állam is itt-ott segíti, nem más üres frázisnál. Vajjon az osztóigazság elvei szerint nem segíthetné-e az állam a felek. iskolákat is? Pedig ez sokkal oko-sabb, méltányosabb és mi több, sokkal igaz-ságosabb is volna.

Vagy talán az ellenőrzés teszi a közös iskolákat jobba? De hát legyünk őszinték! Van-e, nincs-e faluhelyen iskolaszék, az bi-zony mindegy; kivévén a kiveendőket, ezek-nek száma azonban nem légió. Ha a ple-bános tagja a közös iskolaszéknek, ez bi-bizony nem igen sokat törődik az iskolával, és helyesen, mert a közös iskola nem édes leánya ám az egyháznak: a mostoha gyer-mekekkel a bánásmód is mostoha; a többi tagok nélkül pedig el is lehetne az iskola-szék, legalább legtöbb esetben.

És itt e helyen az ország színe előtt kijelentem, hogy tisztességes határok között inkább alávetem magamat (mint tényleg alá is vagyok vetve) művelt ember felügyeleté-nek, mintsem műveletlen, jogait félrema-gyarázó és félreértő faragatlan, írni, olvasni alig tudó, a szegény tanító fölött uralkodni akaró egyéneknek: a panaszok e tekintet-

ben igen sűrűek, pedig akik nem panaszkodnak, azok is jelentős számúak. Ha a plebános zsarnokilag akar uraskodni a tanító fölött, elárulja, hogy ő nem Krisztus Urunk szolgája; ez esetben csak usque ad aram, de ne tovább. Fájdalom, ilyenek találkoznak még, de napról napra gyérülnek is. A városi iskolaszékek is csak itt-ott képeznek kivételt. Ezeknek önkénykedéseit is van szerencsénk olvasni.

1869-ig nem voltak iskolaszékek, a plebánoson kívül nem ügyelt fel az iskolára senki; a ker. esperes legfeljebb 1-szer nézte meg évenként; s ekkor is, ha a tanító szorgalmas volt, ha a haladó párthoz tartozott, iskolája is jó volt. Így van ez a legtöbb esetben most is. Azt azonban még sem akarjuk, hogy az iskola ne ellenőriztessék, sőt igenis kívánjuk, még pedig szigorúan, de okosan.

Eleget ügyeltek jelenleg a kath. népiskolákra, és mégis azt meritek hangoztatni, hogy rosszak? Valószínűleg azért, mert reátek nem ügyel senki, kivéven az egyszeri tanfelügyelői látogatás!

A kötelességeit ismerő s szerető kath. tanító tudja a 19. század kívánalmait, és azoknak teljes erejével megfelelni igyekszik. Ezt tudja a közösiskolai tanító is, s ez épen úgy fog cselekedni, mint a kath. tanító. De megfordítva is állhatnak ám a dolgok, s ekkor megvan a baj mindkét oldalon.

Ha a közösiskolai tanító csak egy telegezethez tartozó gyermekeket tanít és ő is derék tagja ezen felekezetnek, ekkor az iskola nem többé közös, hanem felekezeti iskola, s benne a gyermekek vallás-erkölcsösen neveltetnek s taníttatnak. Már most kérdem: mi vagy ki teszi a közös iskolát jobbá? Az elnevezés? Ugy-e bár nem? Vagy a közösiskolának esalhatatlan privilegiuma van arra nézve, hogy benne csak jó és szorgalmas tanító működhet? Lári-fári! Ha ellenben a közösiskolai tanító más felekezethez tartozik semmint tanulói, akkor vallásos nevelésről nem lehet többé szó, még akkor

sem, ha a tanító esetleg buzgó kath., evang. vagy izraelita. Nem azért, mert tanítványainak hitét megingatnia nem szabad. Vagy talán a hitet, a vallást akarjátok közösiszolák által általánosítani? Ha igen, akkor jó eleve az örültek házában fogadjatok lakást magatoknak.

A közös meg felekezeti iskolák között lényeges különbség csakis az, hogy a felek. iskolákban vallásosan és erkölcsösen neveltetnek s taníttatnak a gyermekek, a közösökben ezt tenni sem nem lehet, sem nem szabad. Hogy erkölcsösen nevelik, azt még megengedem, de hogy vallásosan is, ezt kezeken tagadom; minthogy ez merő lehetetlenség. Pedig a vallásos nevelést kívánja a nép zöme. „Ama vallásos nevelés, melyben a vallás-erkölcsi igazságoknak tanítása, vallás-erkölcsi érzelmeknek felköltése, az akaratnak vallás-erkölcsi indokok általi nemesítése, az élettörekvéseknek vallás-erkölcsi célok utáni irányzása egyedül mellék dolog, (mint nálunk,) vagy szükség, (mint ezt most, de elég későn kezdik belátni,) és megszokásból (eddig még nem is jutottunk) gyakorolt foglalkozás valóban alaptalan, tökéletlen és nem boldogító.“ (Mennyey, a veterán paedagogus.)

A nép kegyét folyton hajhászszuk, de ezen jogos és méltányos kérését nem akarjuk teljesíteni; pedig ha megtennők, megnyerhetnők a nép kegyét még másra is, amit itt elmondani helyén nem találok.

Föltéve, de meg nem engedve, hogy a közösiskola csakugyan jobb a felekezetinél, kérdjük a népek eme boldogítóit: hol nyerték első kiképeztetésüket vezérferfiaink (Deák, Eötvös, Batthányi, Tisza, Trefort stb.), nem-e felek. iskolában? Vagy, ha már olyan rosszak azok a felek. iskolák, mely községi iskolákba jártak a mai 20—60 éves szóvivő, hangadó s tudós honpolgáraink?

Ugy-e, a zsidókat ki akarjátok üzni az országból, pedig sokat, igen sokat lehet tőlök eltanulni. Lám, a zsidóatyá gyermekeiből zsidókat nevel; csak mi keresztény szülők tartózkodunk gyermekeinkből kereszté-

nyeket nevelni. Nekem úgy tetszik, mintha a közösisiskolákkal a felekezeteket egy kalap alá akarnátok sanzsirozni. Nem vakmerőség-e ez?

Olyan lesz a társadalom, amilyen polgárokat nevelünk számára, mondták a régiak. Mások a vallásos nevelés- s tanításról így nyilatkoztak: „Különösen fontos dolog, hogy a nép el ne veszítse vallásosságát.“ (Vilmos, 1878.) „Ha a religió kihal a keblekből, összeroskad a társadalom épülete.“ (Cicero.) „Az iskolából (a közösből?) fog előlépni az új nemzedék, melynek kezeiben van a mi győzelmünk.“ (Mazzini. Már kezdjük tapasztalni, s ha ez még sokáig tart így, érezni is fogjuk.)

Uraim! A közösisiskolákban nem is dicsérhetjük, imádhathatjuk teremtőnket felekezeti felfogásaink, kedvünk s akaratunk szerint. Egy közös imának elmondása vallásos közönyösségre vezet, amiből azután egyéb bűnök keletkeznek. „Nem félünk mi, t. képviselő ur! a papságtól, és nem fél tőle a kormány se; de van valami más, amitől igenis félünk, és ez a vallásos érzületnek elpusztulása; mert örökké igaz marad az, hogy míg ember ember lesz, míg gyarló emberekből alakulnak a társadalmak, államok, addig az emberiség legnagyobb részének (!) mindig szüksége lesz a vallásos érzületre, hacsak visszamenni nem akarunk a barbárságba, vagy rabszolgaságba.“ (Somsich Pál Irányi Dánielnek 1873.)

Ha a katonákat a csatatérre vezetitek, úgy-e felszólítjátok az Isten imadására, és ti hasonlóképen cselekedtek. Szerintetek legyen a katona vallásos; de lehetséges-e az, ha a gyermekeket nem nevelhetjük, nem taníthatjuk vallásosan? Ha a gyermeki szívekbe a vallás szent tanait kora ifjúságában nem csepegtetjük? „**A népiskolákban isteni félelmet és keresztény érzületet kell önöknek, s mellette a haza szeretetét is bevérsniök**“, mondta Ő Felsége a magyar király 1881. * Lám, lám, és még sem pirulunk!

* Mi az a felségértés?

Voltak idők, mikor a hazát vélték megmentetni egy-egy felek., nevezetesen kath. népiskolának elközösítése által. * Pedig az elközösítések igen-igen határosak az esztelenséggel. Nem kötelessége-e az államnak mint államnak hazát fentartó polgáraitól gondoskodni? A felekezetek teszik az állam polgárait. Ha az állam az apa szerepét gyakorolja polgárai irányában, úgy ezek hozzá simulnak; ha ellenben mostoháskodik és csak terheket ró vállaikra, akkor elidegenednek tőle. Ha az állam ezt mondaná: Katholikusok! ti is az én gyermekeim vagytok; látom, nem hozhatjátok rendbe saját erőtökből iskoláitokat, segítek majd én. Ez volna az állam szerepe, mert ez hivatása. Teszi is, de mikép? Ha nem képesek az iskolát rendbe hozni, a támogatás helyett megint, mint a pajkos gyereket. Nevetséges és szájalomra méltó eljárás! Meg azt is szokta mondani, és pedig ezerszer: „Az felekezeti ügy, ebbe nem avatkozhatom.“ De kérдем: a terhek viselése nem felekezeti ügy? Ez nem államférfini öszinteség! A kenyérnyújtás felek. ügy, a kenyérelvevés állam ügy. Gyönyörű logika!

Ha az ember a miniszternek a közoktatásról szóló jelentését lapozgatja, különösen a népiskolai részt, úgy akaratlanul azon gondolat keletkezik agyában, hogy a népoktatási budgetből 1900 népiskolát lehetne jó karba helyezni évenként tetemes összegekkel; mai eljárás szerint, csak egyeseket dédelgetnek; holott önkormányzatunk ideje óta hazánk összes népiskolái már rendben s jó karban lehetnének.

Azon reménnyel kecségtetem magamat, hogy az állam ma-holnap így fog a felekezetekhez szólani: „Felekezetek! ennyivel foglak benneteket évenként segélyezni, de ígérjétek meg, hogy ti is jólétemen teljes erőtökből fogtok munkálkodni!“ Tárt karokkal, édes csókkal fogadjuk ekkor az államot, és nem fo-

* Mindezek hű emlékezetemben vannak 1871. óta, mikor mint tanfelügyelősi díjuok a tollnoki teendőket 9 hónapon át végeztem.

gunk egymásnak a szemébe mint mostohák nézni.

Nem tehetem le előbb tollamat, míg e pontnál úgy per tangentem a tanítóképzőről nem teszek említést, már csak azon oknál fogva, mert ezek is a népoktatási intézetekhez tartoznak.

A helyett, hogy az állam a meglevő felek tanítóképzőket segítette, gyámolította volna, elvetette magától, ujakat, államiakat alapított s adósságokba verte magát. Ha jelenlegi kiadásainak felét vagy csak harmadát fordítja a felek. képzőkre, olyanokká lettek volna alakíthatók, mint sehol széles e világon. De nem tette, pedig 1868 előtt maga alapította, támogatta, segítette.

Kivánjuk, hogy az állam állítson magának a fővárosban, (de egyebütt nem) tehát székhelyén, minden néven nevezhető intézeteket, de ezek legyenek ám mintaintézetek, hogy azokat tanulmányozni lehessen, és mintául szolgáljanak a fővárost látogató vidéki tanférfiaknak; sőt többet mondok, szolgáljanak mintául és diszcül nemesak az egész magyar hazának, hanem Európának, a kerek nagy világnak.

Dixi et salvavi animam meam.

Zelliger József.

Irodalom és művészet.

— „Magyar ifjusági könyvtár“ szerkeszti Bánfi János, kiadja Gross Gusztáv Győrött. E hazafias vállalatból vették a 22. kötetet Bánfi János „A barlang titka“ című elbeszélésével. A szerző, ki magának az ifjusági irodalom terén rövid idő alatt oly szép nevet vívott ki, ezen legújabb elbeszélésében a magyar felföld, és különösen Gömör-megye természeti szépségeivel ismerteti meg az olvasót, a mese, mely elbeszélésének alapul szolgál, úgyesen van szöve, az elbeszélési modor kellemes, a nyelvezet könnyed, sőt zamatos. Az előttünk fekvő kötetke ára 50 kr., s megrendelhető minden hazai könyvkereskedőnél. Szívesen ajánljuk olvasóink figyelmébe!

— Világhírű utazások könyvtára. E cím alatt megjelenő jeles és közhasznú vállalat keretén belül egy újabb munkát bocsátanak közre a kiadók, mely méltán sorakozhatik előde, a „Gróf Széchényi Béla keleti utazása“ mellé, sőt azt érdekességre és megkapó, közvetlen leirási modorra nézve felül is mulja. Stanley H. M. a világhírű utazó

„Utazásom Közép-Afrikában“ című műve és ez utazás rendkívüli sikerei az egész világon óriási feltűnést keltettek. Stanley volt az első, ki a „sötét világ-rész“ mysteriumairól fölemelte a fátyolt, mi által egy ezeréves tudományos főrekvést sikerült a befejezéshez közelebb vinni. A nagyhirű földrajzi író Dr. Petermann így nyilatkozik Stanley érdemeiről: „A földrajzi fölfedezésnek történetében ehez fogható vállalat egyetlen egy sincs. Stanley egymaga többet tett, mint az utolsó 30 év alatt végrehajtott összes vállalatok: egyedül többet vívott ki, mint a mennyire az Európaiak 80 év óta, az arabok ezer éven keresztül haladtak.“ — „Csak egy Stanley vala képes“, mint Hunfalvy János a földrajzi társulat közgyűlésen kiemélé, „a zanzibari vangvánok, arabok és egyes vérüekből — eme gyermekies természetű, műveletlen és ingadozó emberekből — minden veszélylyel és nélkülözéssel bátran szembeszálló, vezetőjökhez utolsó leheletig ragaszkodó hősöket teremteni, hogy velök Afrika legtitokszerűbb, legveszélyesebb vidékein át a nagy utat sikerült megtennie.“ Ily elismert földrajzi tekintélyektől eredő dicséretekkel szemben nem szükséges bővebben tárgyalnunk e kiváló mű tartalmát, ezuttal csak azt akarjuk kiemelni, hogy Stanley nemcsak genialis és merész utazó, hanem alapos, tudós és szellemes író is; művében a fáradságos út ezerféle érdekes epizódjai és kalandjai ragadják meg figyelmünket, de még írói sikereit is kell méltányolnunk. Finom érzékkel tudja összeválogatni a népisme, földirat és kereskedelem szempontjából jelentéktelen adatokat is. Az egész munka annyira leköti figyelmünket, hogy el sem tudunk attól válni, míg azt teljesen végig nem olvastuk. A magyar kiadása e műnek, mely majdnem valamennyi civilizált nemzet nyelvére le van fordítva — még gazdagabban van illusztrálva, mint a másnyelvű kiadások, és a mi magyar könyvnél nem mindennapi dolog — felével olcsóbb az ára, mint az angol vagy német kiadás. A remek kivitelű képek (200) bősége és a pompás nyomdai kiállítás valódi remekművé teszik e könyvet. A teljes mű 30—32 füzetben fog megjelenni és füzetekben minden rendes könyvkereskedés útján, valamint a kiadóhivatalnál is megrendelhető. Egy-egy füzet ára 30 kr. Havonként 2—3 füzet jelenik meg. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre: (26 füzetre) 8 frt; félévre (13 füzetre) 4 frt. Mutatványt és részletes előrajtot kívánatra ingyen bárkinek küld a kiadóhivatal (Révay Testvérek könyvkiadóhivatala Budapest). Gyűjtők 10 után egy ingyenpéldányt kapnak.

— Irodalmi jelentés. Több oldalú megkeresés folytán bátorkodom a ftdő clerust, mint a kath. népiszkolák igazgatóit tisztelettel értesíteni, hogy Erdődi János, kassai kir. kath tanítóképzőintézeti igazgató, kath. elveken nyugvó s a nagymélt. püspöki kar több tagja által főpásztori körleveleikben mele-

gen ajánlott „Neveléstan“ című 3 kötetes munkája addig, míg intenciókkal rendelkezem, nálam bérmentes szállítás mellett erga 14 sacra megrendelhető. Kassa (papnevelő intézet). Katinszky Géza, áldozó pap s tk. tanár.

Vegyes.

— Pozsonymegyei kartársainkkal tudatjuk, hogy **Trefort Ágost**, vallás és közokt. m. kir. miniszter **Ó Excellentiája** e napokban Pozsony városát látogatja meg. Üdvözljük!

— **Ó Eminentiaja**, a biboros hercegprimás a fővárosi irgalmas r. tanítónök által vezetett 6 oszt. elemi népiskolára 31,200 frtnyi alapítványt tett.

— **Hadik-Barkócy Ilona** grófnő szeretetházat állított fel palóci birtokán.

— A somorjai járás tanítóköre ápril hó 1-jén tartott rendes tavaszi ülésén javaslólag oda nyilatkozott, hogy a felek. tképzők is legyenek képviselve az orsz. tan. gyűlésen. Üdvözljük!

— Ugyanazon kör határozatilag kimondotta, hogy az egylet (pozsonymegyei ált.) ne önálló lapot adjon ki, hanem a „Pozsonyvidéki Lapok“-kal összeköttetésben. Ehez csak gratulálunk! Megjegyezzük, hogy ezen jeles polit. lapot a néptanítók feleáron kaphatják, és pedig 5 frtért.

— A „Pozsonyvidéki Lapok“ f. é. ápril hó 5. sz. Apaj községre vonatkozó s tőlünk átvett ujdonságra azt jegyzi meg, hogy az iskolát községivé kell tenni, és nyomban segítve lesz a bajon. Nem az elnevezés teszi az iskolát. Ugyanazon okkal és móddal lehet a felek. iskolán is segíteni, amilyenekkel a községin — mint mondják, de nem teszik, mert ez felek. ügy. Hja, a megélhetés nem felekezeti, hanem emberi, humanus ügy, s itt tanügy, vagy mások szerint iskolai ügy. Ezen számban foglalt cikkünkre utaljuk a szíves olvasót.

— **Kolbay János**, mosonmegyei tanfelügyelő véglegesen megerősítettett. Ismerjük!

— A szász országgyűlésen dr. Gerber kultusminiszter határozottan az iskoláknak államivá tétele ellen nyilatkozott. („Közoktatás.“)

† **Halálozás.** **Richter Károly** (Pozsonyban) és **Wilhelm Adolf** (Galánthán) néptanítók meghaltak; az elsőt 16, a másodikat 6 évi tanítói működésében a férfi kor virágában ragadta el a halál, még pedig igen nehéz betegségek után. Békében nyugodjanak! —

— **Paedagogiai történeti naptár.** 1877. é. apr. 16. † **Barton József**, apát, kir. tanácsos, pozsonytankerületi (előbb budai) kir. főigazgató, 1875-től vágseleyei plebános nyájjas, gyermekekhez leereszkedő tanítási modora, igazság szeretete s a valódi érdemnek elismerése által mindenki szeretetét s ragaszkodását

nyerte meg. — 1560. apr. 19. † **Melanchton Fülöp** „praeceptor Germaniae“, a népoktatással keveset tördött ugyan, annál többet azonban az egyetemi tanítással; „a tudományok mesterének“ nevezték el, mert a legtöbb tudományokban tankönyveket dolgozott ki. — 1870. apr. 19. † **Környei János**, kir. tanácsos, Esztergom, Komárom és Győrmegegyék tanfelügyelője Budán; volt segédtanító, hírlapíró, középiskolai tanár és városi jegyző Fehérvárott, „Alföld“ szerkesztője. Művei: „A termrajz elemei, Tanügyi reformok, Egyetemes földirati tankönyv, Irálypéldák, A tanító az iskolában, A polgári jogok és kötelességek.“ — 1782. apr. 21. * **Fröbel Frigyes** a gyermekkeretek alapítója, ő rendezte a gyermekjátékokat nevelészetű elvek szerint. Elvei: Élni, ismerni, dolgozni. — 1576. apr. 24. * **Paulai sz. Vince** a nagy és áldozatkész gyermekbarát. — 1556. apr. 25. † **Trotzendorf Bálint** a kérdező tanalakraól így nyilatkozott: „A tanítástól elvenni a kérdező tanalakat annyit tenni, mint a földtől elvenni a napot.“ Tanítás közben ütötte meg a szél; utolsó szavai: „Ego vero auditores nunc avocor in aliam scholam.“ — engem bizony hallgatóim most más iskolába hívnak. (Lásd a „Népnevelő“ 2. sz.) — 1595. apr. 26. * **Neander Mihály**, írt 39 rövid művet s ezek tették híressé; tanítványainak kellett ezeket tudni s alkalmazni is; a reáltudományokat is tanította s ez oknál fogva kortársai fölött állott. Gyakran szemléltetett s ezért iskolája mintaiskola volt. — 1635. apr. 27. † **Ratich Farkas**, a nehézkes és gépies tanmód könnyítésén fáradozott, de eredménytelenül; csekélységért lelkesült s annyi hühót, lármát csapott (sokan ma is!) s azt drága pénzen a császároknak s fejedelmeknek kínálhatta; de felsült tanmódjával. Tanelvi: könnyebbről nehezebbre; gyakran kell ismételni; anyanyelven tanítani; első a tárgy (dolog), azután jön a szabály; a fiukat férfiak, a leányokat nők tanítsák. — 1651. apr. 30. * **De la Salle János** (lásd a „Népnevelő“ 6. sz.). — 1790. apr. 30. † **Heinicke S.** (lásd a „Népnevelő“ 6. sz.).

— **Szerkesztői izenet.** A „Legyünk őszinték“ c. cikkre hozzánk beküldött választ, melyben bizonyítatik, hogy a kath. meg állami tanítóképzők között van különbség, nevezetesen: hogy az állami képzőkön 1200, a katolikusokén 700—800 frttal vannak fizetve a tanárok, csak azon esetben fogjuk közölni, ha a cikk alá b. nevét kiírni megengedi. A pikkáns cikkeket csak névalírással közöljük; álnév alatt csak az igen szelideket. Csak gyáva és jellemtelen emberek rejtegetik csúnya nevüket álnév alá. Vegyék ezt mások is szíves tudomásul.

↳ Azon t. c. előfizetők, kik az előfizetési összeggel hátralékban vannak, fölkértenek annak mielőbbi beküldésére.